

DOJENJU PRIJAZNO OKOLJE?

V drugem prispevku ob letošnjem svetovnem tednu dojenja se posvečamo javnim prostorom, ki so poleg domačega in delovnega okolja pomembni za doječi par.

V pogovoru s študentko babištva **Anko Kralj** predstavljamo aktivnosti za osveščanje pomena javnih prostorov, ki naj bodo kar najbolj prijazni do doječih žensk in njihovih dojenčkov.

Pogovarjala se je **dr. Zalka Drglin**, avtorica fotografij: **Kristina Keber**

Poznamo pobudi *Novorojencu prijazna porodnišnica* in *Dojenju prijazna zdravstvena ustanova*, s katerima želijo pobudniki prispevati k ustvarjanju dobrih pogojev za vzpostavljanje laktacije in dojenja in možnosti za nadaljevanje dobrih praks dojenja v porodnišnicah in zdravstvenih domovih. Kdo ste pobudnice aktivnosti *Dojenju prijazno okolje*? Ali (nam) manjka prijaznosti do dojenja?

Smo študentke vseh treh letnikov babištva na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani, bodoče diplomirane babice, česar se že zelo veselimo. Dekleta, ki smo si zamislila projekt, so poleg mene še Nuša Bahč, Karin Piškur, Špela Bubnič in Marjana Pervanje. *Dojenju prijazno okolje* je delovni projekt študentk in študentov babištva, organiziran v okviru Tedna babištva, ki se odvija od 5. maja, mednarodnega dneva babištva.

V Tednu babištva smo organizirali izobraževalne stojnice na Prešernovem trgu z zanimivimi vsebinami kot so kontracepcija, pravilno rokovanje z novorojenčkom, uvajanje goste hrane pri dojenčku, predstavljali smo stare babiške modrosti, ter seveda dojenje. Študenti smo bili pripravljene odgovoriti na vprašanja, ki so bila vezana na te teme in še druga, ki so zanimala obiskovalke in obiskovalce; številni med njimi so bili starši dojenčkov ali bodoči starši. Organizirali smo tudi tradicionalni dobrodelni babiški tek v podporo slovenskemu babištvu. Letošnji je bil že četrti zapovrstjo in veseli smo, ker je vsako leto več obiskovalcev. V Tednu babištva smo z 2. študentskim babiškim forumom izpostavili še eno precej tabuizirano temo, spolno zlorabo, in tako povabili k seznanjanju in pogovorom o njenemu vplivu na spolnost, nosečnost, porod in materinstvo.

Dojenju prijazno okolje je povsem nov projekt, ki smo si ga zastavili, ko smo tako v teoriji kot pri srečanjih z materami ugotovili, da mamice pri dojenju potrebujejo veliko pomoči in podpore. Nam, študentkam in študentom babištva, se zdi samoumevno, da bo mati podojila svojega otroka, ko bo začel cmokati, kazati jeziček, ali kako drugače nakazovati, da je lačen. Trdimo, da je pomembno ustvariti okoliščine, v katerih mati to stori tako, kot ustreza njej in njenemu otroku. A ljudem, ki niso v stiku s potrebami doječe matere in njenega dojenčka, to ni tako samoumevno.

Če grem danes proti večeru skozi mestno središče, bom na kakšni od klopic zagotovo videla dojenčka, ki sesa pri mami. Lahko rečemo, da imajo matere v javnih prostorih prijazno okolje za dojenje?

Upam, da boste res videli lačnega dojenčka pri obedu! V takšnih situacijah je izrednega pomena naš odziv na doječi se par, način, kako ga sprejmemo: ali ga spodbudimo, odobrimo ali pa jima namenimo grd pogled, češ, tale klopca pa ni pravo mesto za razkazovanje atributov mlade mamice; kdo bi se še zmrdoval nad večerno uro in nad tem, da dojenček še bedi. Okolje je prijazno dojenju, če ljudje razumejo, sprejemajo, spodbujajo dojenje in se pri tem zavedajo svoje vloge in vpliva.

Med nami so še vedno ljudje, ki dojenja ne razumejo dovolj, kar se izkaže skozi nekatera negativne odzive na dojenje v javnosti; to je zelo problematično. Ne razumejo, da gre pri dojenju za hranjene, pitje in stik mladega bitja s svojo mamo, v objemu svojega starša. To je njegovo toplo in varno zavetje pred vsem hudim. Otroku je v trenutku lakote, žeje, ali preprosto stiske povsem vseeno, ali sta z mamo doma na kavču, ali v trgovini kupujeta wc papir. Ko bi le razumeli, da sta mati in otrok aktivna člana družbe! Tako kot vi in jaz hodita po parkih, po trgovskih središčih, si v knjižnici sposodita knjige, gresta k zdravniku ali frizerju ali si vzameta čas za družinsko večerjo v restavraciji. Na vseh teh mestih ima otrok pravico, da se doji.

Kaj bi pravzaprav dojenčki, ki se dojijo, in njihove matere, potrebovali, ko stopijo čez domači prag v svet?

Nekateri ljudje so mnenja, da so rešitev za mamice in doječe otroke primerno urejeni kotički, ki so posebej označeni kot prostori za dojenje. V večini primerov so ti prostori v večjih nakupovalnih središčih, v Slovenijo ta trend šele dobro prihaja.

To je odličen korak naprej k sprejemanju dojenja, prispeva k priznavanju dojenja nasploh. Je krasna rešitev za mamice, ki potrebujejo mir, tišino in si želijo zasebnosti med dojenjem. Vsekakor je boljše kot dojenje na javnih straniščih, velikih kvadratni meter, kamor se na žalost danes tudi še zatekajo doječe matere. Se pa sprašujemo: kaj bo z mamo, ki pa si vseeno želi dojeti na klopci sredi nakupovalnega središča? Ali bo mogoče tarča grdih pogledov, ki se bodo spraševali, zakaj ne doji tam v prostoru, kjer ji je "dovoljeno"? Lahko še tako prijetno opremimo posebne prostore z blazinami, zibajočimi se stoli in okrasimo stene z risbami dreves in ptičic, še vedno pa omejimo dojenja s štirimi stenami, ga skrijemo pred očmi družbe, kjer "nas" ne moti.

Problem je globlji. Zakoreninjen je v družbenem pojmovanju, da je dojenje v javnosti razkazovanje mame in njenih prsi. Tako nekatere moti pogled na doječo mami, saj je morebiti malce bolj razgaljena, in pričakujejo, da bo doječega otroka pokrila, da se ne bi "preveč" videlo. Problematika dojenja v javnosti torej ni otrok in njegov obrok, ampak mamina razgaljena dojka, kar je preprosto žalostno.

Če govorimo o idealu: mamici in doječemu se otroku bi ustrezala skupnost, v kateri ljudje priznavajo, da je dojenje osnovna pravica malega in mame, in kjer se zavedajo, da jo grdo kršimo, kadar ju pri tem omejujemo. S projektom *Dojenju prijazno okolje* si želimo povečati sprejemanje in spoštovanje odločitev žensk glede dojenja v javnosti.

Pravite, da je to vaš delovni projekt. Kako pa ste se lotili problematike?

V naslednjih študijskih letih bomo skušali sodelovati z društvi, ki so aktivna na področju dojenja. Uresničevanje pogojev za dojenju prijazno okolje bi radi predlagali čim več različnim ustanovam in organizacijam, od lokalov, kavarn, slaščičarn, knjižnic, trgovin, do šol in vrtcev... Predstavniki ustanov in

organizacij bodo imeli možnost pridobiti certifikat *Dojenju prijazno okolje*, kar bi pomenilo, da se doječim materam v njihovih prostorih omogoča dojenje. Pri tem bodo storili, kar je v njihovi moči, da matere ne bodo deležne obsojanja ali odklonilnega vedenja. Spodbudili bi jih, da omogočijo druženje doječih mater, da si izmenjajo izkušnje in nasvete, če je to primerno; zaposleni v tem okolju pa naj bi poznali prednosti dojenja in bi doječe matere podpirali pri uresničevanju njihovih odločitev. Poleg certifikata bodo dobili tudi naš znak, ki bo jasno sporočal, da je to okolje prijazno do dojenja, podenj pa je v imenu dojenčka zapisano tudi "Zame mamino mleko, prosim!" S tem želimo usmeriti pozornost z danes tako pogosto seksualizirane dojke na otroka in njegove potrebe.

Certifikat – to se sliši dobro premišljeno. Kakšni pa bodo pogoji za podelitev? Kako boste pa vedeli, da v izbranem okolju še naprej spoštujejo pogoje?

S seznanitvijo javnosti prek medijev bodo obiskovalke in obiskovalci vedeli, da se čast *dojenju prijaznega okolja* ne dodeli prav vsakemu. Imeli bodo tudi priložnost izraziti svoje mnenje o tem okolju, ali so bili zadovoljni in so zaposleni ter drugi obiskovalci delovali v skladu s certifikatom ali ne. Svoje izkušnje bodo lahko izrazili na spletni strani, ki jo bomo pripravili samo za ta projekt. Ob negativnih izkušnjah bomo tudi stopili v stik s tem okoljem, ter skušali obnoviti cilje.

Menite, da smo nasploh dovolj pozorni na potrebe dojenčka in matere, ki doji?

Ne, žal nismo. Precej smo se odmaknili razumevanja pomena dojenja. V kulturah, ki so ohranile krepkejšo vez z naravo in temeljnimi potrebami dojenčka, na primer v Mongoliji, dojenje pojmujejo kot najosnovnejšo vez med mamo in otrokom, ki je v njihovih očeh sveta. Precej nenavadno bi se jim zdelo, če mama svojega otroka ne bi dojila kjerkoli in kadarkoli, mamo jasno in glasno podpirajo pri dojenju, jo pozdravijo in pohvalijo. Zanje je družbeno povsem sprejemljivo, če svojega otroka dojiš tudi do tretjega leta ali še dlje. Te »mejne vrednosti« so pri nas bistveno nižje, po nekaterih manjših raziskavah javnega mnenja, ki jih sicer ne moremo posploševati, se zdi dojenje primerno do starosti enega leta. Te meje niso utemeljene v znanstvenih izsledkih, gre bolj za družbeni dogovor; ta pa je časovno in prostorsko spremenljiv. Sprašujemo se, kako naj spreminjamo tovrstna napačna prepričanja. Rešitev vidimo v izobraževanju, informiranju in podajanje dejstev o dojenju; znanje je ključ do sprememb.

V zadnjih desetletjih zdravstveni strokovnjaki poudarjajo velik pomen dojenja za zdravje otroka kratkoročno in dolgoročno. Matere se tega zavedajo in želijo polno dojiti, kot tudi priporoča Svetovna zdravstvena organizacija, do zaključka šestega meseca. Podpora dojenju torej je, a morda bo kdo pripomnil, naj vendar doječa mama ostane doma. Zakaj mislite, da je pomembno omogočati ženskam, da podojijo svoje otroke tudi v javnosti? Kaj želite s tem doseči?

Preprosto vprašanje: Zakaj pa ne? Zakaj bi se morala mati in otrok skrivati za stenami lastnega doma, ker se otrok prehranjuje na dojki lastne mame? Zakaj je narobe, če se otrok hoče odžejati ali nahraniti pri mami? Tudi nam so všeč pikniki v parku, na svežem zraku, tudi nam kdaj zmanjka časa in pohitimo v pekarno in pojemo žemljo na poti. Vse to se dogaja tudi mami in otroku, nič drugačna nista. Pomembno je, da ne diskriminiramo ženske samo zaradi tega, ker je mati in skrbi za svojega otroka in njegovo prehrano na najbolj naraven, prvinski način, ki je poleg vsega ekološko in ekonomsko najprimernejši. Pomembno je, da ne diskriminiramo otroka, ker se prehranjuje na telesnem delu matere, ki ga kot družba seksualiziramo in zapostavljamo njegovo primarno vlogo, laktacijo in dojenje. Težava ni v doječem paru, ampak v našem pogledu nanj.

Hm, pogled na razgaljene prsi kar v vrsti za potni list? Mar ne gre za erotizacijo javnih prostorov, ulic, parkov? Ali s tem ne nadlegujejo drugih?

Res je, gre za nadlegovanje na javnih prostorih, nadlegovana sta mama in otrok! Kar se tiče razgaljenih prsi, jih več vidimo na reklamnih panojih, ko se sprehodimo čez trgovski center kot pa pri mami, ki doji otroka v vrsti za potni list. Erotizacija javnih prostorov je vidna na vsakem koraku, saj so ženske prsi predstavljene kot objekt poželenja, vendar to ni krivda doječih mam. Mogoče bi s tem, ko bi pogosteje videli z doječe matere v javnosti, prsim celo povrnili nekaj spoštovanja.

Kakšno podporo ima projekt? Dela najbrž ne bo zmanjkalo?

Dela ne bo zmanjkalo. Prav zaradi tega smo projekt naslovili *delavni*, saj se zavedamo, da se bomo morali za premik v miselnosti ljudi pretegniti na vse konce in da je to dolgotrajni proces. Podpirajo nas naše mentorice na Oddelku za babištvo na Zdravstveni fakulteti, prav tako nas podpirata Študentski svet in Študentska organizacija Zdravstvene fakultete. Trenutno predstavljamo naš projekt organizacijam, aktivnim na področju laktacije, dojenja in javnega zdravja. Smo v procesu iskanja podpore, da jo bomo lahko posredovali doječim družinam, ki jo najbolj potrebujejo.

***